

Číslo: Z-PUSR-039032/2024
Bratislava, 13. 05. 2024

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa § 26 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov v spojení s § 44 ods. 4 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov,

doručuje VEREJNOU VYHLÁŠKOU

OZNÁMENIE

o zápise národnej kultúrnej pamiatky do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu podľa § 22 ods. 3 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, v znení neskorších predpisov.

Na základe rozhodnutia Pamiatkového úradu SR č. PUSR-2023/24729-5/15652/KIR zo dňa 24. 2. 2023, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 3. 4. 2023, boli do registra nehnuteľných kultúrnych pamiatok Ústredného zoznamu pamiatkového fondu zapísané ďalšie objekty nehnuteľnej kultúrnej pamiatky a zároveň rozšírený rozsah evidovanej nádrže vodnej (zátopy nádrže):

1. Názov pamiatky: **Nádrž vodná – /2 hrádza, /3 priepad hrádze, /4 kanál vodný, /5 kanál vodný, /6 zariadenie technologické**

2. Číslo v registri zápisov Ústredného zoznamu: **3275/2-6**

3. Adresa

Obec: **Štiavnické Bane**

Ulica:

Okres: **Banská Štiavnica**

Miestna časť:

Por. číslo:

Súp. číslo:

Kraj: **Banskobystrický**

4. Katastrálne územie: **Štiavnické Bane**

Parcelné čísla: **CKN 2231/1 (EKN č. 32, 43), CKN 2232/1 (EKN 32, 43, 1730/1, 42), CKN 2232/3 (EKN č. 1730/1, 46/1, 46/5, 41), CKN 2232/4 (EKN 1730/1), CKN 2232/8, CKN 2232/9, CKN 2364/3, CKN 2364/5 (EKN 1730/1), CKN 2150/2 (EKN 46/1, 46/5, 44, 1730/1), CKN 2150/5, CKN 2155/16, CNK 2155/17, CKN 2155/22, CKN 2156/3, CKN 2156/4, CKN 2383/9, CKN 2383/10, CKN 2231/5, CKN 2232/6, CKN 2387, CKN 2155/23, CKN 2155/15, CKN 2153, CKN 3672, CKN 3673, CKN 3670, CKN 3668, CKN 3669, CKN 3656, CKN 3658, CKN 3659, CKN 3666, CKN 3618, CKN 3617, CKN 3619, CKN 3540, CKN 3539, CKN 3538/1, CKN 3613, CKN 3534, CKN 3533, CKN 2385/3, CKN 2134/4, CKN 2385/1, CKN 2135/2, CKN 2357/1, CKN 2357/2, CKN 2357/3, CKN 2357/4, CKN 2357/5, CKN 2357/6, CKN 2150/3, CKN 2231/2, CKN 2231/6, CKN 400/3 (EKN 32), CKN 409/5 (EKN 32), CKN 409/6, CKN 412/2, CKN 2364/6 (EKN 32), CKN 2230/4 (EKN 32), CKN 2219/1**

5. Vlastník (správca): **SR–Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Martinská 49, 821 05 Bratislava SR – Slovenský pozemkový fond, Búdkova 36, 817 15 Bratislava**

SR – Rudné bane, š. p., Nám. sv. Trojice 1, 969 01 Banská Štiavnica (nájomca: OZ Štiavnický tajch, Sv. Anton č. 459, 969 72 Svätý Anton)

SR – Lesy SR, š. p., Námestie SNP 8, 974 01 Banská Bystrica

Obec Štiavnické Bane, 969 81 Štiavnické Bane

Banskobystrický samosprávny kraj, Nám. SNP 23, 975 41 Banská Bystrica
(správca: Banskobystrická regionálna správa ciest, a. s., Majerská cesta 94, 974 96 Banská Bystrica)

fyzické a právnické osoby v zmysle LV č. 1740, 1620, 730, 699, 1824, 2328, 2184, 7, 1839, 1246, 1755

LV nezaložený (parc. CKN č. 400/3, 409/5, 2230/4, 2364/6, 2231/1, 2232/1, 2232/3, 2232/4, 2364/5, 2150/2)

6. Dôvod pamiatkovej ochrany:

Hrádza, priepad hrádze, zberný jarok, náhonný jarok a zariadenie technologické tvoria stavebno-technologické súčasti vodnej nádrže Veľká Windšachtská a spolu s vodnou plochou – zátopou nádrže tvoria kompletne zachované vodohospodárske dielo vystavané v rokoch 1712-1715, patriace medzi prvé 4 vybudované vodné nádrže v oblasti súčasných Štiavnických Baní. Hrádza pozostáva z dvoch hrádzových telies umiestnených na sebe – pôvodného z r. 1712-1715 a novšej – zvýšenej časti z r. 1788. Teleso hrádze ako zemný heterogénny typ hrádze, vybudované zo suťových hĺn a usporiadané na spôsob jadrového tesnenia, pozostávajúce z jadra hrádze, návodného svahu v podobe násypu, vzdušného svahu v podobe násypu a koruny hrádze, sa do súčasnosti zachovalo pravdepodobne vo svojom pôvodnom pôdorysnom, hmotovo-priestorovom členení, konštrukčnom a materiálovom riešení v podobe po zásahoch rekonštrukcie pri obnove vodného diela v r. 2002-2004. Priepad hrádze umiestnený pri pravostrannom zaviazaní hrádzového telesa je doložený na výkresovej dokumentácii zvýšenia hrádze z r. 1788 a jeho riešenie takmer úplne zodpovedá súčasnému stavu, s miernou odchýlkou v mieste hrany priepadu. Priepad bol rekonštruovaný v r. 2002-2004. Tzv. bočný (brehový) priepad stavebno-technicky pozostáva z priepadu a koryta alebo sklzu priepadu, pričom na koryte priepadu je vybudovaný priepust popod štátnu cestu s dvoma kamennými portálmi. Súčasťou priepadu (pred začiatkom sklzu priepadu) sú kovové lišty stavidiel, ktorými bola voda z bezpečnostného priepadu usmerňovaná do nádrže, keďže v minulosti priepad slúžil aj pre zaústenie vôd privádzaných do nádrže Širokým zberným jarkom (v súčasnosti už nie je priepad s jarkom prepojený). Bezpečnostný priepad je dochovaný v polohe ako najstarší známy (doložený) bezpečnostný priepad vodnej nádrže, pričom jeho hmotovo-priestorové členenie aj materiálové riešenie (betón, kamenné prvky obloženia portálov priepustu a vlastné kamenné obloženie – spevnenie priepadu) sú výsledkom poslednej obnovy z r. 2002-2004, ktorá zabezpečila funkčnosť tohto prvku a autentickej súčasti vodnej nádrže. Široký zberný jarok ako líniová stavba vedie od bezpečnostného priepadu vodnej nádrže Veľká Windšachtská smerom na východ, ponad vodnú nádrž Evička a následne na juhozápad v smere na Sitno. Začiatok jarku je situovaný v lokalite Krížna, kde bola vybudovaná tzv. regulácia vôd na Krížne (stret viacerých zberných jarkov v oblasti). Celková dĺžka jarku je 3023 m a jarok na svojej trase obsahuje viacero pôvodných zachovaných kamenných premostení v úsekoch, kde križoval lesné cesty. Stavebno-konštrukčne pozostáva z koryta jarku, obslužnej komunikácie a dvoch vodných štôlní. V súčasnosti je tento zberný jarok okrem dvoch lokálnych prerušení zachovaný v rozsahu celej pôvodnej dĺžky a vo výnimočnom stave zachovania v pôdorysnom, hmotovo-priestorovom, materiálovom a konštrukčnom riešení jarku a jeho dochovaných súčastí. Náhonný jarok vodnej nádrže – Leopoldšachtový náhonný jarok ako líniový prvok začína pri vyústení odtokovej štôlne vodnej nádrže a pokračuje v smere na východ, ponad vodnú nádrž Evička, v smere na centrum obce Štiavnické Bane, kde sa pod kostolom a kláštorom nachádzala šachta Leopold. V jeho trase bola pôvodne vyrazená jedna vodná štôlna. Línia jarku je v takmer celej jeho pôvodnej dĺžke čitateľná, no stav zachovania jednotlivých úsekov a častí jarku je rôzny. Časť náhonného jarku v počiatočnom úseku od odtokovej štôlne po vodnú nádrž Evička bola predmetom rekonštrukcie v r. 2002-2004 a jarok je tu realizovaný v kamennej výmurovke a využívaný aj v súčasnosti na odvádzanie vôd z vodnej nádrže Veľká Windšachtská do vodnej nádrže Evička. Ďalej je ako nespevnený kanál trasovaný na sever smerom k halde šachty Siglisberg, pričom

koncový úsek jarku je v súčasnosti zaniknutý (výstavba cesty a rodinných domov). Rozsah pamiatkovej ochrany sa vzťahuje na náhodný jarok v úseku od vodnej nádrže Veľká Windšachtská po prerušenie miestnou cestnou komunikáciou nad vodnou nádržou Evička v dĺžke približne 300 m. Stavebno-konštrukčne jarok pozostáva z koryta jarku a obslužnej komunikácie a dochovaný je v pôdorysnom, hmotovo-priestorovom, konštrukčnom a materiálovom prevedení v podobe z opravy v r. 2002-2004. Technológia výpustného systému v rozsahu dnového výpustu, filtračného zrubu resp. vtokového objektu, ovládania dnového výpustu, manipulačného objektu, dnového potrubia a odtokovej štôlne je súčasťou jednotlivých častí vodnej nádrže. Technológia vodnej nádrže bola budovaná spolu s vodnou nádržou v r. 1712-1715 a prešla pravdepodobne menšími zásahmi v r. 1729 a následnou väčšou prestavbou v r. 1788 a novodobou opravou v r. 2002-2004. V rámci novodobej obnovy boli niektoré časti technológie vymenené resp. upravené, avšak bez zmeny technologickej podstaty, takže dochované časti a technológia ako celok naďalej dokumentuje významné a unikátne technické dielo spojené s banskou činnosťou a využívaním energie vody.

Vodná nádrž Veľká Windšachtská a všetky jej stavebno-konštrukčné a technologické časti sú neoddeliteľnou súčasťou unikátneho banskoštiavnického vodohospodárskeho systému, ktorý sa zachoval in situ v autenticknej podobe v pôvodnom rozsahu, s malými lokálnymi narušeniami alebo poškodeniami ako unikátne technické dielo spojené s banskou činnosťou a využívaním energie vody, využívajúc existujúce danosti krajinného prostredia a aplikácie jednoduchých mechanizmov a zákonitostí. Všetky stavebno-technologické súčasti vodnej nádrže v súvzťažnosti s vodnou nádržou – zátopou nádrže v rozsahu dodnes dochovanej plochy približne 46 000 m² zachovanou pôdorysne v takmer pôvodnom rozsahu dokumentovanom katastrálnou mapou z konca 19. storočia (čiastočne zmenšenej z dôvodu súčasnej nižšej prevádzkovej hladiny nádrže), svojim hmotovo-priestorovým, materiálovým a technickým riešením, technickou a technologickou podstatou súvisiacou s funkciou vodnej nádrže sú nositeľmi predovšetkým historickej, krajinnej, architektonickej, remeselnej a technickej pamiatkovej hodnoty.

v. r. Ing. arch. Pavol Ižvolt, PhD.
generálny riaditeľ

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Nad'a Kirinovičová

Príloha

Poučenie o právach a povinnostiach vlastníka kultúrnej pamiatky

Oznámenie o zápise do ÚZPF sa doručuje verejnou vyhláškou na:

1. úradnej tabuli Obecného úradu Štiavnické Bane
2. úradnej tabuli Pamiatkového úradu SR
3. webovom sídle Pamiatkového úradu SR – www.pamiatky.sk
4. centrálnej úradnej elektronickej tabuli – www.slovensko.sk

Vyvesené dňa:

Zvesené dňa:

Na vedomie:

5. Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica
6. Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, prac. Banská Štiavnica
7. Pamiatkový úrad SR – založenie do spisu (2x)